1006
208
33972

Л. КАРМАНСЬКИЙ

AL FRESCO

ВІРШОВАНА ПРОЗА.

ЛЬВІВ — КИЇВ.
ВИДАВНИЦТВО: „УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“.

ЛННБ України ім.В.Стефаника
00364622 (N)

33949

П. КАРМАНСЬКИЙ.

21.408
Львів. Бібліотека
А.Н. УРСР

AL FRESCO

ВІРШОВАНА ПРОЗА.

79229
БІБЛІОТЕКА
НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ
См-1-4

ЛЬВІВ — КИЇВ. — ВИДАВНИЦТВО: „УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“. — З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ.

РК 3882

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 58692

Львівська державна
наукова бібліотека
№ И 0869587

ГОЛОВНИЙ СКЛАД В КНИГАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ, РИНОК 10.

РК

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДНЬОГО СЛОВА.

„Посилаю обіцяний рукопис. Як побачите самі, річ зовсім нова й актуальна, а на переломі, коли доводить ся кидати старі шляхи, навіть конечна (як це бачимо скрізь — от хочби в Італії в половині XIX в.).

Може багато сказано, надто без обслонок і з надто брутальною правдою — та годі: відвічальність і наслідки беру на себе.

...Вонож наболіле в серцях усіх, хто переживав лихолітте віденської Одиссеї".

З листу автора до видавця.

Възлюбили есте злобꙋ, піанство, л'жю, тат'бꙋ, гордость, скꙋпость и прочаа неправ'ды, а не оуповасте прав'дою спасти сѧ.

Сваричів. Ізмарагд.

ІНТРОДУКЦІЯ.

Гей, плаксо, смутку мій, ти паяце банальний!
Зійди вже раз з дощок народнього театру!
Відсунь ся в тінь куліс і розпали там ватру,
Нагрій води, обмий твій пудер анормальний.

Ми вже не ті, щоби носить габу жалоби:
Ми вже, славить богів, діждались карнавалу.
Плетемо вже вінок нового ідеалу.
Ми здерли чорний стрій з України-Ніоби.

Так відійди, тоско, у твій buen retiro,
Здійми рукавички, візьми у руку прутик
Та відчини собі гумористичний кутик.
Геть, смутку навісний! Щезай, маро-зневіро!

PER FAR NIENTE.

Gar viele sind meinem Gedichte geneigt;
Nur daß, wie es geht beim Lesen,
Ich bloß diejenigen überzeugt,
Die früher bereits es gewesen.

Grillparzer

АВТОКРИТИКА.

Was nützen dir Dichterverse,
Prozente gelten mehr.
Grillparzer.

На тротуарі ти поставив катаринку
І далі вигравать твої пісні нудні.
І тичеш нам під ніс твою бездонну скринку —
А тут тобі на злість часи такі трудні...

Будуємо свій цирк, гостинницю і льохи,
Щоб не псувались нам народні наливки;
Й церкви у нас, хоч став по них страхополохи —
А школи!... Для ослів потрібні теж хлівки.

До того нерви в нас — правдиве павутиння;
А ти нам все верзеш про смуток і гроби!
І сердиш ся, як хтось потягне по чупринї
І скаже: схаменись, вже більше не труби!

Тодї на цїлу Русь штучний твій жаль голосить:
Дивіть! ось бють мене і я тому сумний...
Скажиж, невже тебе о те хтонебудь просить?
Ей богу, рацїя! Який бо я дурний...

*
* *

Болить мене душа... Що! знов сей клятий біль?!
Поете навісний, зміркуй ся, не хули!
Навіщо сієш тьму? Яка є в тому ціль?
Дивись на руський рай і Господа хвали!

На наші болота яснїє божий світ
І падають дощі і сходить гожа тьма;
Нам солить чорний хлїб кервавиця і піт,
У нас є храм і піп і цензор і тюрма.

Чогож тобі ридать, чого тобі скорбіти?
Чого в твоїй душі блиск радости погас?
Брати! до рук чарки! Підем, аж буде днїти...
Гей! „Мир вам, братя, днесь"... Тай „веселож у нас"...

УКРАЇНСЬКА БАЛЯДА.

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Goethe.

Тату, тут тїсно! дух мій в задумі,
В груди жевріє вічна ґегенна.
Виллю все горе в пламенній думі,
Най заридає Бог і вселенна.
Господь з тобою! Клята година
Пісню збудила. Бідна дитина...

Тату, я хочу жаль перелити
В грудь мілїонів скорбних і бідних;
Хочу до серця люд мій тулити,
Кровю кормити ближнїх і рідних.
Най їх. На нарід впала глухота,
В жилах герольдів підлість гельота.

Тату, не сила в пропасть дивитись,
Очі заходять кровю і тьмою.
Хочу огненним сонцем займитись,
Біль їх спалити смутком, любвою.
Цить, моя перло! Скажуть лукаво:
„Гордий! і відки в тебе се право?“

Тату, не можу здавити мови;
Всякі змагання наші даремні.
В груди бездонна прірва любови,
Рветь ся зі серця визов: Нїкчемні!
Пробіг, мій сину! Братя почують,
Скажуть, ти Юда. І вкамінують.

Даром. Поетів смуток не чує. —
Нарід в розпуцї гибне під плотом,
Пяний меценас в коршмі торгує
Людом, як власним, пасеним скотом, —
Серце поета з болю вмирає
І на могилах з вітром ридає.

ІДІЛЛЯ.

В зеленій дуброві пасла ся красуля,
Румеґала псярку рада та щаслива.
Між гиллєм лїщини дерла ся зозуля,
В кропиві слезила річенька дрімлива.

У затишку цвили водній лелїї,
Пестили ся з сонцем, з вітром шепотїли.
Над ними носив ся тихий легіт мрії —
Кругом незабудьки очками мигтїли.

Підходить корова до лелїй цїкаво,
Обнюхує місце, квіти обзирає...
Потім відвернулась, фукнула лукаво:
Навіщо ся хонта місце забирає!

ОСЕЛ І СТАТУЯ ВЕНЕРИ.

Парк жемчужить ся в промінню,
Дише медом квітів, зел;
Між пальмами, у затїнню,
Ходить, нудить ся осел.

Чує щебет соловія,
Бачить сонце так сія...
Ходить, блудить гей повія
І з нудьги реве: Ія!

Глянув — статуя Венери
Вся вже мохом поросла.
І цїкавости химера
Зайняла ся у осла.

Підступає, вітрить, лиже...
Й розпалилась в ньому злість:
Геть, нїкчемний дивовиже!
Сього чей нїхто не їсть...

ЗЕМЛЯК У ВЕНЕЦІЇ.

Я з землячком ходив по piazza di san Marco
І роздивляв Марка й мармори кольоннад.
Яснів чудовий день, палило сонце жарко,
Canale gran купав у хвилях ліс палат.

Поуз палат ішли поважною ходою
Vaporі. Плакала з віддалї музика;
І кадовби ґондоль чоломкались з водою —
Ґондолїєр співав: Sul mare luccica...

„Яке те все нудне; як тут незмірно гидко!“ —
Зітхнув і прошептав утомлений земляк.
„І деж бо ся краса!... Коби найти ся швидко
В культурному живлї! Тут нудно й пусто так!“

За город ми пішли. Земляк простяг костиска
В буйній траві. Кругом хатини рибалок.
Рутенець прослезився: „Таж це мої Мостиска!“
І з роскішю пірнув ув океан згадок...

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО.

Жірандолї горять, театр втонув у квітах
І Тараса чогось на сцену принесли.
Хвилює лан облич в поклонах і привітах,
Білїють декольте, фраків хоч не числи.

Іде Шопен і Ґріґ і наша проста шумка —
Увесь репертуар прпнїс сюди сальон.
Часами мимохіть озветь ся тиха думка
І рветь ся до душі, як вязень до вікон.

Гремить могутнїй хор, орхестра шумно грає,
Вколисує до мрій квіт вкраїнських синів.
І дивить ся Тарас і нишком позїхає:
„І відки я прийшов між тих чужих панів?...“

Та й справдї, най би ти прийшов сюди, поете,
Таким, як волї ти проломлював кордон,
То наші молоді зблязовані естети
Вдяглиб на тебе фрак, а нї —: „mosieur, pardon!“

Вражав би їх чуття мужицький стрій на тобі
І горівчаний дух і витертий кожух.
Вони реклиб: „Іди і покладп ся в гробі
І най зійде на нас твій чистий, ясний дух“...

ДО МОЇХ ЧЕРЕВИКІВ.

Були ви зі мною на панських ланах,
На хлопських загонах — в низу і в горі.
Ходили по міртах, фялковім коврі,
По диких кропивах, їдких будлаках.

Носили фантаста тудою, де гас
Блиск радости в морі терпіння і сльоз;
По тюрмах, палатах — де жар і мороз —
Ходили й болотом — нераз, ох, нераз!

Сходились, сердечні, зсїкли ся зовсїм,
Поморщились, ствердли як рим мій гризкий;
Затратили форму, як дух мій палкий:
Скрізь дїри і лати, як в серцї моїм.

Нїщо ми не стоїм — нї ви, нї ваш пан;
Вже швидко зійдемо зі сцени брехнї.
Мене закопають в сосновім трумнї
І всї мої болї покриє туман.

На віки спочине мій біль і печаль.
(Яка страшна розкіш не бачить людей!)
Та вас заховають в народнїй музей,
Як мощі пророка. Менї вас так жаль...

33948.

ДО МОЙОГО ПЛАЩА.

Так дуже споловів і стільки в тобі лат,
Аж совісно тебе з кілка здіймати, друже!
Однак ще дотепер не сплачено всіх рат —
Так щож! служи; та й нам убожество байдуже.

Що правда, з тебе вже потіхи нам не ждать;
Над міру ти старий і, бачиш, зимно в тобі...
Та все ще від біди доводить ся здіймать
І понести тебе на вулицю на собі.

Та й стільки лїт ти жив зі мною у дружбі
І знаєш все, усї мої найскритніші тайни.
Ти все зі мною був: в просвітку і журбі —
Дїлив зі мною сум і радощі случайні.

Ти знаний землякам ще більше, нїж твій пан,
Що нерозумний став поетом лихолїття.
Приймиж від мене цей убогий мій пеан,
Моє ти, не моє, українське лахмїття!

21.408
ська державна
ова бібліотека
58692
Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ЖАБИ.

Кум-кум! кум-кум! кум-кум! кум-кум!
Як гарно скрізь, як любо жити!
І звідки в тих поетів сум?
Дурні аскети й гіпокрити!

Так добре в тім грузькім багні,
Так гарно тут, так поетично!
Так любо жити в тихім снї,
Так добре й так при тім практично!

В затїнню наших верб, кропив
Гниємо раді, червом ситі;
І що нам до квітучих нив?
І так ми ще з багна не вмиті...

І звідки в тих поетів сум,
Ті „перли слїз“, промінне, злото?
Кум-кум! кум-кум! кум-кум! кум-кум!
Нема, як нашеє болото!

БЛАЖЕННІ НИЩІ ДУХОМ.

...безумних бо ни орют, ни сїют, ни в житници собирают, но сами ся ражают.

З моленія Данила Заточника.

Щасливі ті дурні... Не орють їх, ні сїють,
Не плекають, не жнуть, не звозять до гумна —
Мов хопта на лані ростуть, цвитуть і спіють...
Нема на них ні кар, ні джуми, ні трумна.

Їх всюди повно є. На вулицях, на ринку,
В сальонах, по шинках, по цирках і клїтках.
Куди лиш оком кинь, побачиш катаринку;
При нїй стоїть дурак в лякерах і квітках.

До того в їх руках якась таємна сила:
Цїлий широкий світ корить ся їх словам.
Га, що робить... Давай журбі підтяти крила
І ставить монумент народнїм дуракам!

RARI NANTES CUM GURGITE VASTO.

*

* *

Раз скаржив ся менї покривджений дїяч
(В скобках скажім: дурний, хоч череп без волося):
„Пятнацять лїт плачу народнїй свій гарач,
А чести доступить менї не довело ся“...

— Добродїю! — кажу — признайте ся самп:
У вас кебети є на стільки, що в дитини.
Та й честь у нас дають лиш вибраним; а ми —
А ви, менї здаєсь, не з тої, бач, родини...

Та забаглась вам честь, послухайте мене:
У Львів перенесїть ви лярів і пенатів,
А там пошана й честь вас певно не мине.
Лиш трохи походїть по бюрах меценатів...

Щоб успіх певний був (та тямте, це секрет!)
Ви просьбу підпишіть яким малим презентом,
А певно вам дадуть на дїяча декрет,
А може й зроблять ще у „Дїлї“ рецензентом.

МРІЯ.

Коби я тілько „іспит здав“
і став ся меценатом,
Тоді яб зверг зі себе фрак,
зробив сяб демократом.

Як стій би я себе вписав
на лїсту парцелянтів
І відчинив би в себе банк
і бюро еміґрантів.

Яб нашій кривдї край поклав
і лихови зарадив.
Скупив би панськії лани
і мазурів спровадив.

Щоб не дивитись на біду,
на наше чорне горе,
Яб наших біднх мужиків
післав за синє море.

І швидкоб в нас зацвив гаразд,
пропалаб вся голота;
А яб добув ц. к. ордер
і славу патріота.

*

* *

Не маємо ми ще фахових дефравдантів,
Ми правно дістаєм від люду хабарі.
І не найти у нас муштрованих бриґантів,
Які з ножем в руці мишкують на зорі.

Навіщо нам сих штук? Наш люд такий ще темний...
Він радо сам платить свою народню дань.
Потреба лиш найти всесильний ключ таємний,
А люд відчинить скарб для наших всіх бажань.

Потреба лиш зійти зі свого педесталю
І „увійти в народ“ з яким пустим кличем;
Ударити в боляк народніх кривд і жалю —
А все відчиниш сим посвяченим ключем.

МЕТАМОРФОЗА.

Spiritus flat ubi vult.

У юности своїй кував
Мізерні ритми й рими;
Усіх філїстрів побивав
Елеґіями сумними.

А що в кишені був пустар,
Він став ся нїгілїстом;
Щобиж піднести в груди жар,
Зробив ся анархістом.

І в снах він бомби розкидав
І був космополїтом;
Тай безнастанно воював
З о. метрополїтом.

Та блиск гроша його втишив,
Зробив „раціоналїстом“:
Він всї химери залишив
І став ся шовінїстом.

І швидко він між нами став
Народнїм прометеєм.
Тепер його бон-тон зєднав
З о. архиєреєм.

Весь крик воєнний проміняв
На любий звук грошива;
Всю їдь і злобу перелляв
В здорову бомбу пива.

Спокійно він тепер гряде
Крізь вир життя філїстром;
І надїєсь: колись буде
Воєнним шеф-мінїстром.

ECCE VIR!

Зволїк ся патріот з леговиска брудного,
Зголив ся, причесав, надяг рукавички
І втомлений присїв. Запакав „шкіряного“
І тупо споглядав на димові стрічки.

„Важке твоє ярмо, коханий рідний краю!“ —
Думав наш піонїр і похилив чоло.
На сплу твій загін моїм я плугом краю
І полю хабазє, що ниву заросло.

Боян, Достава, Труд, Трост рідної безроги,
Просвіта, Банк і Юр — усе те мій терен.
Усьому мозок мій промощує дороги;
Я мушу скрізь збірать зернята до зерен.

Тут парцелюй ґрунта; спіши ся до контракту,
То знов біжи у сойм (шкода марних дієт).
Діждеш ся наконець маленького антракту —
Ого! вже на вікнї вказав ся silhouette...

Приходить клятий друг: ходи до люпанару;
Сьогодня там весь квіт зійдеть ся на пивце.
Ох, Боженьку святий! І за яку це кару
Мене Ти вбрав в страшне, важке ярмо оце?

І днесь... Засїдань пять, потім аж два комерси
(Один гучний en gale, а другий в sepaгée).
Відтак до бюра йди підписувать реверси;
Потім... Скажіть самі, як чоловік не вмре?“

Замовк і очі звів вдумчиво на постелю,
Підпер низьке чоло і довго щось думав...
Потім нараз здрігнувсь — розпер ся у фотелю —
Обтер з чуприни піт — зітхнув — і задрімав...

КАНҐУРИ.

Зади у них від сидженя широкі,
З бездумности маленькі голівки.
Куди не йдуть, все хибні ставлять кроки,
Бо замість прямо йти, все скачуть на боки.

А лапки в них мов у собак, що служать,
І з переду повисли в них торби.
Все глядають чогось, з усяким дружать;
З поклонів їм кидають ся горби.

Тому ловці, пізнавши їх натуру —
Їх слїпоту, нездарність і терпець,
Полюють залюбки на їхню шкуру,
Бо знайдеть ся на неї все купець...

Та не здолать канґурового роду,
Хоч всї його до жалости скубуть.
Тож кождий хорт цїнує сю породу. —
Та й ти, земляче, цїниш їх мабуть...

КАКАДУ.

Парк покрив ся ковром запахущих квіток
І вдягнув ся в промінній шати;
Все втонуло в квітках — навіть кожний листок
Напоїли меди-аромати.

Кожну гильку обсів хор гучної пташні,
Що пустує з утїхи й похмілля;
Від співців-соловїв до роїв комашні —
Все впиваєть ся щастєм привілля.

Тільки він, попугай, поміж всїх одинцем
(В синьожовтому пестрому строю)
Ходить там і назад, мов той злодїй, хильцем,
Подруживши ся з горем-журою.

Ходить вколо й кричить: „Какаду! какаду!
Менї добре з моєю нудьгою.
Я рабом уродивсь і рабом вже й буду".
І волочить свій ланц за ногою.

Понад віттєм пташки знялись хором гучним
Кождий радий, веселий, свобідний.
І глядять на раба і сміють ся над ним:
„Ох, який же ти, брате наш, бідний!...

*

* *

Спустивши вуха в низ, під себе взявши хвіст,
До всіх ми ласимось, кого найдем на шляху.
Радіємо, як хтось до нас: тю-тю! повість,
А навіть і тоді, як злають бідолаху.

Пильнуєм день і ніч своє-чуже майно
І брешем на братів, які приступлять ближче.
Плекаєм на чолі своє рабське пятно
І хоч зібгались в лук, схиляєм ся ще нижче.

Глодаємо кістки химерних панських ласк;
Часом загарчимо, що нам їди за мало...
Здіймуть з кілка канчук — один маленький ляск —
І ми покірні знов... Як цуцикам пристало.

І снять ся нам степи і ниви запашні
І дивно нам, що нас зі стричка не спускають...
Миж преціньо... Ну й скажіть, чи ми такі смішні?
Й дивіть, ті люди нас медведями вважають!...

UKRAINA MILITANS.

Поверх трьох сотень лїт ми крила простирали
І тріпали хвостом, зривались все до лету;
На дримлях по печах воєнні гимни грали
І ждали аж нам хтось покаже нашу мету.

А пташник глузував, метав нам на принаду
Полову хитрих ласк, освоював пташину.
І ми вино змагань змінили в лїмонаду
І замість кулїшу глотаєм окрушину.

І опустили ми поволи горді крила —
Часом лишень хвостом затріпаєм несміло.
Полуда слїпоти зїниці наші вкрила
І ми не то лїтать — вже й ходим неуміло.

А все нам ще здаєсь, що ми орлом остались,
Що летом дужих крил ширяємо вершини.
Тимчасом нам давно вже крила позростались
І ми лишень така освоєна пташина.

НОСТАЛЬҐІЯ.

Сиджу над морем. День такий чогось лїричний,
Так нудно на душі, так важко, нестерпучо...
Прийшов до мене жаль — надутий, патетичний —
Упав менї на грудь і плаче так болючо...

Втишив ся крик товпи і море соромливо
На груди пристрасній позапинало шати.
По нїй пливуть чайки повільно і лїниво;
В таверні десь ревуть навіжені Хорвати.

Вже більше трьох неділь, як кинув я Вкраїну,
І для химер пішов в край дикого народа.
Прийшов запізний жаль, у серці море спліну —
Зі мною плаче вся розтужена природа.

Аж ось дивлюсь — в вікні у клїтці малпа граєсь
І клїпає до всїх сердечними очима...
І в серці тане жаль — до мене усміхаєсь
Щось рідне... На душі утїха незмірима.

INTER ARMA.

Daß die Schurken so mächtig heute,
Wollt ihr wissen, warum?
Es kommt daher, daß die ehrlichen Leute
Entsetzlich dumm.

Grillparzer.

НА УТЕЧІ.

Сум голосив по пустці піль
Прелюдію одчаю,
А ми топили горе й біль
По давньому звичаю.

Понуривши на стакани,
Ми скорбні думи слали
На рідні ниви, де спини
Буйні чуприни клали.

Щобиж і нам не помірать
З журби, що серце сперла,
Заставили ми грімко грать
Циганів „Ще не вмерла".

І так розмріяні снули
Ми сміливі ідеї,
А покищо ми завели
З усїми treuga Dei.

Так рідне ми везли судно
Крізь бурю і негоду
І тямили лишень одно:
Що ми „тирольцї сходу".

А що з геройськнх ран синів
На нас спливала слава,
То снилась нам в прияві снів
Гетьманськая булава.

Так в час крівавої борби
Ми присипляли труди,
Аж довело ся нам з журби
Ударити ся в груди...

ВОЄННА ПРОМОВА ПАТРІОТА.

(НА СХОДИНАХ „ЗЕМЛЯКІВ“ У ВІДНІ.)

Шановні земляки! Війна наш край руйнує,
Огонь палить добро і ллється ся люду кров.
(Славно! славно!)

Та ми собі ось тут найшли гніздо й покров
І про біду нїхто не знає і не чує.
(Каже плавно...)

Як горді козаки з румовищ Запорожа
Втекли ми на Дунай і сїли тут кошем.
(В багнї гниєм)

Байдужа нам тепер потужня місць ворожа:
В підсїннях мінїстерств безпечно ми живем...
(І спину гнем)

Нас вдарив божий перст — та годї сумувати
І від зневіри свій принизувати лет
(Серед утїх)

Ми маєм замість хат столичнїї палати
І Ґмінд і Талєр... ну й Жебручий Комітет.
(Лиш для своїх)

І кождий з нас пече смачну свою печеню,
Бо брати чей не гріх; хто взяв, то цей найшов!...
(І цар дере)

За мовчанку також щось попадесь в кишеню,
Бо український курс у гору страх пішов...
(А нарід мре)

Щоб вийти цїло з всїх інтриґ і підозріння,
Ми вислали на бій дві тисячі стрільців.
(Навіть дївчат)

В будучого ми сим здобули покоління
І признаннє посвят і честь палких борців.
(Та й немовлят)

Щобиж у храмі в нас бодай хоч іскра тліла
І блимав серед нас освіти каганець,
(Чом не горів?)

Ми випустили твір „України кінець“
І з трудом видаєм раз в тиждень номер „Діла“.
(Щоби смердїв)

Най буря завива! хай завзяті сусїди
Як ті голодні пси обступлять нас кругом —
(Як бють ся над падлом)

Ми сміло йдем на бій до певної побіди
І свідомі, що люд ударить нам чолом!
(Може й колом...)

ПОЛІТИЧНИЙ НЮХ.

Ударив грім і з наших мрій
Остав один туман.
І ми в безрадности своїй
Вхопились за карман —
Не наш, а потентатів...

Ми совість нашу оддали
Могучим у коміс
І volens-nolens ми пішли
На легкий компроміс —
Із хистом дипльоматів.

Нераз, як що знемога й сплїн
Людину навістить,
То треба з тугости колїн
Незначно опустить —
Для гарних результатів.

Ударив грім і ми в імя
Української справи
Звинули боєве знамя
І подались „на право“ —
В покорі демократів.

І так під хвилю горя й скрут,
У днях тяжких времен,
Принїс „нам“ плоди щирий труд
І ми наш екзамен
Зложили eminenter.

І тим звергли ми з себе раз
Наш епітет: лїнюх
І доказали, що у нас
Є політичний нюх —
На крісла президентів.

ДА СВЯТИТЬ СЯ ВІЙНА.

Да святить ся війна! В сяйві лун ми найшли
До трапези вигідну дорогу
І узброєні в лож, ми з поклоном пішли
Кождий иншому — власному богу.

Ми в пожарисках сїл попалили до тла
Всї трофеї дїдівської чести
Й понехали вражду, що нам в серцї лягла
Заповітом крівавої мести.

Місто в гнївi палкім затискать кулаки,
Ми покірно складали долонї.
Щож дивного, якщо хитруни й дураки
На цупкім нас держали припонї?

Хоч судило ся нам поливати поля
До останньої крапельки крови,
Ми втїшали ся тим, що покірне теля
Підсисає дві гладкі корови...

Та й ми знали, що бій не трівати ме вік,
Що лиш дуби валять ся від бурі;
Що засне гураган і трусливих калїк
Примостять на якій сінекурі.

Ми се знали й тому кождий з захватом грав
В дряхлу дудку борця-патріота;
Край вікон мінїстерств всякий блазень горлав:
Да святить ся війна і... підлота!...

ІДІЛЛЯ.

Сини вмірали, люд конав,
Горіла вся вкраїна
І дух заглади гнав та гнав —
Росла кругом руїна.

А ми в „Союзї земляків"
(Хоч нас розпука жерла)
З огнем чубатих козаків
Співали: Ще не вмерла!

Мужик в лїсах по норах мерз
В трівозї і безсиллю,
А патріот в столицї верз
Про села в рідпім стилю.

Черкес луппв останнїй сніп
З мужицького загону,
А ми несли до княжих стіп
Данилову корону.

В Карпатах бідний нарід мліп
В кайданах і в неволї,
А ми вінчали королїв
На київськім престолї.

Осьтак ми йдем на стрічу дїй —
Нехай хто що говорить!
Ми маєм амулєт надїй —
А віра чуда творить...

ПІД ВІДЕНСЬКИМИ ПЕРИНАМИ.

Здалека від страхіть війни і хуртовин,
Під шум дунайських филь ми колисали мрії
І потонувши в пух позичених перин,
Впивали ся теплом, як птахи на вирії.

І снив ся нам нераз далекий рідний край,
А часом і масні директорські посади.
І ми, склонивши скрань на свого ложа край,
Стискали кулаки від жалю і досади.

І рвались ми на лет, як бузьки на весні;
Та лїтепло перин вязало наші крила.
І ми топили жаль у непорочнім снї
Та й присипляли скорб, що мозки нам нурила.

І так в чужім краю, здалека від негод,
Позбавлені всїх благ народньої трапези,
Ми жили з дня на день, не знаючи пригод —
Як горді мудреці: „jenseits von Gut und Böse".

Під захистом перин наш дух переборов
Всю скруту лихолїть і все насильство враже;
Під ними ми найшли розраду і покров.
Тож слава їх не вмре, во віки не поляже!...

PER ASPERA.

Du warst doch sonst so ziemlich rot,
Und kannst nicht mehr erröten.
Grillparzer.

Як Бонапарт, що спопелив
На Березині зайві стяги,
Він під Радецькім попалив
Всї „ізми“ бувшого бродяги.

І в синїй вкинувши Дунай
Свій катехізіс анархізму,
Він сокрушив ся і потай
Приймив хрещенне монархізму.

І так добув він талїзман,
Що доконав „у сферах“ диво:
Від мінїстерства капітан
Зволив ходити з ним на пиво...

І попри зайвий мілїон
Йому припала легко слава.
Тож снить ся зайдї Пантеон
І пилом вкритая булава.

А щоб побити ворогів
І захистить ся від сюрпризів,
Він для нащадків склав архів
З кадила платних блюдолизів.

ІНЦІДЕНТ.

І вийшов патріот як витязь на естраду...
На тисячну юрбу упала тишина.
І кождий забажав почуть слова розради,
Що зараз попливуть устами вістуна.
Цеж він, великий муж, що ген в самій столиці
В кругі самих „батьків“ сїдає на ссвіт!
Став, гордо зняв чоло, поглянув по світлиці
І втомлений обтер зпід окулярів піт...
Потім як той пророк, піднявши руку в гору,
До зібраних пророк великії слова:
„Браттї! приходжу д' вам під небувалу пору,
Бо вдарила для нас година рокова.
Брудний наш небосхил розсвітлює заграва
І сходить нам зоря лелїяних надїй.
Побідно йде вперед святая наша справа,
Ми сміло можем ждать розвою дальших дїй!
Ось гляньте! щирий труд принїс нам збори плоду:
Від Сяну по Кавказ „Україна“ — глядїть!
Так слово плотю бисть... Уперто і помало
Вдало ся нам старі леди переломить
І фірму підкупить. А скілько це стояло
І труду і гроша!... (Не свого — що робить!...)“
Як витязь він повів по зібраних очима,
Відчитував з їх лиць вражіннє своїх слів.
Однак народ мовчав, здвигаючи плечима,
Й нїхто своїх думок сказати не посмів.
Аж ось озвав ся хтось, казавбись зпід могили:
„Добродїю, простїть! позвольте вас спитать:
Ви Холмщину кому на картї придїлили?
Тут речник спалахнув: „Хто сміз перебивать?“

ПОЛЇТИЧНА ШКОЛА.

Ein Dumkopf bleibt ein Dumkopf nur
Für sich, in Feld und Haus,
Doch wie du ihn zu Einfluß bringst,
So wird ein Schurke draus.
Grillparzer.

Не дивуйтесь, брати, що я, як діпльомат,
Велю вам потоптать ідею правди й чести;
Мудрцеви є у всїм компасом софізмат:
Посеред шляху кинь, як ти не в силї нести.

Ви знаєте мене: не трус я й слабодух;
І я мержусь, як ви, гріхами фарисейства.
Та знайте, там „в горі“ такий повіяв дух,
Що (inter nos) для нас конечний дух лякейства.

Ви новики єще... Я знаю, що нераз
Збунтуєть ся душа на заклик до облуди.
Та це пусте, друзї! Спідлїть ся тільки раз,
А вже потім... потім якось воно вже буде...

А впрочім діпльомат це, бачите, жонґлєр;
А в совісти своїй він римський Ян дволичний.
Ним мусить кермувать девіз: vogue la galére!
Що з того, що комусь він видасть ся безличний?

Простїть, що я багно у вашу душу вїс;
Як що вас це болить, менї ви в очі плюньте!
(Для справи можна й це...). І серед щирих слїз,
В імя святих ідей, молю вас: дрібку схруньте!

ГРАЧІ.

Du spielst vortrefflich und spielst hoch,
Großmütig, ohne Sorg',
Dein Spiel hat einen Fehler doch:
Der Einsatz geht auf Borg.

Grillparzer.

При столику зеленім, пяні страстю,
Ви завели газард на хлопську шкуру
І вірячи знанню свойому й щастю,
Звергли з душі турботу й всяку журу
Та граєте до втоми над Дунаєм.
А нарід жде і бореть ся з одчаєм.

Горить ваш зір, у груди серце бєть ся,
Рука стиска нервозно в пальцях карти;
А глум судьби над дурнями смієть ся
І строїть вам свої болючі жарти.
Пас!... візо!... сам!... Схитнулись, помилились.
Нїщо робить: ви знову провалились...

І так іде ся пристрасна забава
Із дня на день — без вигляду й надії.
Байдуже вам, що досвітня заграва
Людству вістить нові величні дїї.
І хоч вода зпід ніг бере вам лавку,
Ви ставите останню вашу ставку.

Дивлюсь на вас: на ті дріжучі руки,
На біль облич, побілених жаждою;
Читаю в них невимовлені муки
Й палючу страсть під маскою спокою —
І сам не знаю, чи ридать над вами,
Чи вас пекти огненними словами.

*

* *

Духом все молоді, тїлом дряхлі дїди —
Ми верстаєм дорогу слїпцями;
Йдем вперед навмання і вступаєм в слїди
Тих, що нарід вели манівцями.

Свій поклавши смітник і підгнилий поріг
У основу будучої Сїчи,
Боїмо ся шукать нових, кращих доріг,
Щоб не глянути правдї у вічи.

Держучи ся пелен романтизму дїдів,
Вічно рвем ся кудись полетїти:
Вічно хорі від мрій, вічно пяні від снів —
Покалїчені Ікара дїти.

Солоденькі грушки нам ростуть на вербі,
Цїлий світ лиш піклуєть ся нами...
Тож до всїх ласимось — хочби навіть в борбі —
І цїлуєм ся навіть з вовками.

І хоч часто від ран на Голгофтї падем,
Ми все вірим, що ми непобідні.
І несем на чолї наш рабський діядем —
Такі бідні — до зависти бідні!

*

* *

Ти кажеш, друже: „Цить! остав героїв в полю;
Лиши таким, як я, права до монополю.
Я пекло пережив; а ти чкурнув в столицю
І в захистнім кафе пив „чорну“ мов водицю“.

Це правда: я не міг Москві у вічи лїзти —
Не судженож менї книші попівської їсти.
У тебе на обід була що дня печеня —
А в мене, мов на глум, подерла ся кишеня.
До того ж я не міг анархії признати:
А ти як анархіст вже маєш славу, брате!
(Не даром же твоїм Крапоткін був пророком...)
Ти скоро „пас“ сказав; і нїби ненароком
Швиденько, бач, завів з хижацтвом женихання
Та й полюбив як стій козацькеє „гуляння“.
Та цить! про те собі торочать злі язики
І склепарі, яким хтось грабив черевики...
Менї ж байдуже, як жилось тобі з козацтвом,
Чи збогатив ся ти на приязнї з хижацтвом.
Не завидуй же й ти менї судьби ізгоя;
Та й, друже, не вдягайсь у мантію героя.
Не завидуй менї: гірка була та „чорна“...
Не те, що розолїс, який тобі проворна
Добула знїд землї козацька чернь ласкава.
Нї, друже, не журись, не вмре про тебе слава...

ГЕРОЯМ.

З жестом гордих батьків під музику пушок
Ми вас слали на смерть задля справи;
А сами підняли на валах подушок
Гордий стяг Боєвої Управи.

Ми післали вас в бій і веліли вертать
Лиш зі щитом, а ні, так на щиті.
А сами — щоб колись вас як слід повитать —
Заховались, як зайчики в житі.

Ви боролись, як леви, й вашу юність буйну
Прикрасили ясні діядеми.
Кровю ран ви своїх змили нашу вину
І тіртеям доставили темп...

Ви вмірали, а ми у гординї росли,
Що ви юні літа потоптали;
А в геройських гробах ми потомству спасли
Політичні цінні капітали.

Тому кождий із нас по геройськи приніс
Важку жертву гіркої розлуки.
А могили борців зросять перлами слїз
Як не ми, то напевно вже внуки...

КРІВАВИЙ СМІХ.

I.

Долийте ще вина! Долийте лиш такого,
Щоби в його крови заіскрив ся огень!
Щоб в ньому опянїв весь біль життя гіркого
І з груди грянув спів нових, гучних пісень!

Щоб реготом зайшлась моя пекольна смута
І випалила ним всю тугу чорних дум!
Щоб неміч довгих мук порвала врештї пута
І плюнула життю в лице палючий глум!

Га, смій ся, смутку, смій! Щоби з гробів зірвались
Кістки, яким давно сей світ сказав: пращай!
Щоби глухі й слїпі з трівогою дізнались,
Як в нас ридає сміх і як смієсь одчай!

II.

І впала знід повік останняя сльоза
І скаменїла грудь, як лява на вітрах.
Пішов від мене біль, поблїдла вся гроза
І в серцї весь огонь згорів, зотлїв, потах.

Тепер я ваш, я ваш! Вкупив ся вже у храм,
В якому бог брехня, єреї різуни.
Ходїм вістити мир закованим братам —
Ми, народнї батьки, ми, вибрані сини...

Осанна вам, брати! Ликуй народе мій!
Несем в твої хати загублений твій рай...
На стовпищах твоїх горить огонь надїй.
В гору мечі! Поляжемо за край!

III.

Так я з вами пішов на ваш празник життя
І засїв до гучної трапези,
Щоб в похмілля найти тихий мир забуття
І спинити ненависні слези.

І поклавши на скрань ваш весїльний вінок,
Звитий з квітів мужицького поту,
Я пустив ся бігцем на веселий танок,
Щоб згубити гнїтучу скорботу.

Та втомившись танком, я поник, як лоза.
І сягнув я рукою до чари...
Та здрігнулась рука, з вій упала сльоза:
Я побачив огидні примари.

Я збудивсь і мій сміх на устах занїмів:
Я не бачив нї шляху нї мети.
І тепер я нараз вас як слїд зрозумів —
Та мене ви ледви чи пійметє...

ВИДАВНИЦТВО:

„УКРАЇНСЬКА КНИЖКА“

„НАШИМ НАЙМЕНЧИМ“.

(Ілюстроване видавництво для дїтий).

Редактор: Антін Крушельницький. Ілюструє: Олена Кульчицька.

1. **Дурень і його жінка жаба панна**, народня казка, 14 образків . . . . . 0·50 К
2. **Богатий Марко**, народня леґенда, 14 образків . . . 0·50 „
3. **Лисиця і вівця**, народня байка, 14 образків . . . . 0·50 „
4. **Котик і півник**, народня байка. 14 образків . . . . 0·50 „
5. **Два брати. — Грішник**, китайські народні казки, 14 образків . . . . . 0·50 „
6. **Цар Лев**, народня байка, 30 образків . . . . . 1·— „
7. **Повінь**, китайська народня казка, 14 образків . . 0·50 „
8. **Господар і вуж. — Сом, рак і ворона. — Вюн і щука. — Лисиця і рак**, народні байки. 14 образків. . . . . 0·50 „
9. **Пімста звірів**, народня байка, 14 образків . . . . 0·50 „
10. **Сорока і когут. — Лисиця і журавель. — Лебідь, щука і рак**, народні байки, 14 образків . . . . . 0·50 „
11. **Про морського царя й його дочок**, народня казка, 22 образки . . . . . 0·80 „
12. **Песинський, жабинський, сухинський і золотокудрії сини царицї**, народня казка, 22 образки . . . . . 0·80 „
13. **Про бідного парубка й царівну**, народня казка, 22 образки . . . . . 0·80 „
14. **Вовк і козенята. — Вовк і заяць**, народні казки, 14 образків . . . . . 0·50 „
15. **Кому трудиїще працювати. — Старий Максимець. — Кому зозуля кувала?** народні оповідання, 22 образки 0·80 „
16. **Три брати і Бог. — Як Бог нагородив бідного чоловіка?** народні леґенди, 14 образків . . . . . 0·50 „
17. **Дїдова дочка. — Про коваля і бабу людоїдку**, народні казки, 14 образків . . . . . 0·50 „
18. **Про Марусю — козацьку дочку**, народня казка, 14 образків . . . . . 0·50 „

19. **Про богатиря Сухобродзенка Івана і Настасю прекрасну**, народня казка, 50 образків . . . . . 1·60 К
20. **Очаківська біда**, народній переказ, 14 образків . . 0·50 „
21. **Лисичка-сестричка**, народня байка, 14 образків . . 0·60 „
22. **Як журавель учив лисичку літати. — Пан Коцький. — Лис і тетерев**, народні байки, 14 образків . . . . 0·60 „
23. **Крепак і чорт. — Чорт і баба**, народні казки, 14 образків . . . . . 0·60 „
24. **Коза-Дереза. — Горобець та билина**, народні байки, 22 образків. . . . . 1·— „
25. **Лисичка-сваха. — Колобок**, народні казки, 14 образків 0·60 „
26. **Соломяний бичок. — Рукавичка**, — народні казки, 14 образків. . . . . 0·60 „
27. **Лови. — Торба**, — народні казки 22 образки, . . 1·— „
28. **Летючий корабель**, — народня казка, 30 образків . 1·20 „

И 58.692

ВИДАВНИЦТВО:

„УКРАЇНСЬКА КНИЖКА".

Редактор: ***Антін Крушельницький.***

Гнатюк Володимир: **Баронський син в Америці,** вибір з народніх казок, 40 ілюстрацій Юліяна Панькевича (друкуєть ся).

Карманський Петро: **Al fresco,** віршована проза, (сатири на теми военної доби) . . . . . 3·— К

Квітка-Основяненко Гр.: **Перекотиполе,** з образками Микити Вихора . . . . . 1·— „

Крипякевич Іван: **Шляхами слави українських князїв,** з образками Олега Лопцева, . . 3·— „

Крушельницький Антін: **Рубають лїс,** повість у двох томах, на гуцульських мотивах, ілюстрація на окладці Олени Кульчицької 15·— „

— **Школа під російською окупацією,** (причинки до історії українського шкільництва в Галичині в 1914—1917) . . . . . 1·30 „

Опільський Юлїян: **У царстві золотої свободи,** історична повість (друкуєть ся).

Романова Одарка: **Пан та чабан,** казка, 17 образків Олени Кульчицької . . . . . 1·80 „

Сонсвицький Михайло: **Пригоди Одиссея,** оповіданнє для молодїжи (друкуєть ся).

Чайковський Андрій: **Побратими,** історична повість з часів Сагайдачного, з портретом автора й ілюстрацією на окладці Олени Кульчицької . . . . . 7·— „

И 58.692